Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

LOKALHISTORISK FORENING OG ARKIV

Bjergsted

Lokalhistorisk Forening og Arkiv

Svebølle Aktivitetscenter
Centervej 13 – 4470 Svebølle

Når motorvejen kommer, forsvinder denne bygning.

Læs inde i bladet:

Svebølle Boldklub, 100 år
Side 3

Når motorvejen kommer. Viskinge Kros historie gennem mere end 200 år
Side 4

Frivillige medarbejdere
Side 16

Slægtshistorie fra Sejerø
Side 17

Kontingent
Side 22

Referat fra generalforsamlingen
Side 23

Bjergsted Lokalhistorisk Forening og Arkiv – ISSN 2246-350 X

Foreningens bestyrelse:

Formand:
Kirsten Kallenbach, Bøgevej 29, Havnsø, 4591 Føllenslev.
Telf.: 20 29 70 71

Næstformand:
Jens Weinreich, Gartnervænget 7, Ubby, 4490 Jerslev.
Telf.: 59 29 15 44 Mob.: 22 12 43 70

Bestyrelsesmedlemmer:
Merete Hansen, Firhøjvej 30, 4460 Snertinge.
Tlf.: 22 86 23 84

Rud Lynge Jacobsen, Berberisvej 1d. 4470 Svebølle.
Telf.: 59 29 12 96, mob.: 61 11 66 54

Poul Nautrup, Bjørnsvej 12, 4593 Eskebjerg.
Tlf.: 59 29 12 18, mob.: 24 80 03 97

Kontor:

Centervej 13, 4470 Svebølle Tlf.: 59 29 14 08
E-post: bjergstedlokalarkiv@gmail.dk
Arkivets hjemmeside: www.bjergstedarkiv.dk
Arkivets Konto: Reg. 2190 Konto nr. 5114404200

Åbningstid: 1. torsdag i måneden kl. 14-17, samt efter aftale.
Det er en god ide at aftale tid med os – så vi kan forberede os på dit

Ansvarshavende redaktør: Kirsten Kallenbach
Redaktører: Connie Djernis og Kirsten Kallenbach
Medlemsbladet udkommer 2 gange om året – 1. februar og 1. juli
Eftertryk med kildeangivelse tilladt.

Bjergsted Lokalhistorisk Forening og Arkiv ønsker Svebølle Boldklub STORT tillykke med de 100 år.

SBI har gennem de 100 år haft stor betydning for byens liv og udvikling. Ikke kun inden for fritidslivet, men SBI har også været omdrejningspunktet for et lokalt netværk, der har været drivkraften bag mange lokale initiativer.

SBI har stået for et utal af store og små arrangementer, der har været økonomisk fundament for ungdomsarbejdet i byen.

Fodboldholdet har været klubbens flagskib og har haft stor betydning for fodboldens udvikling i Vestsjælland.

Sjællandsserien 1954

Stående fra venstre:
Træneren Tage Hansen, Helge Marcher,
Egon Thomsen, Henry Larsen, Jess Christiansen, Arne Christensen.
Knælende:
Henry Larsen, Niels Christensen, Verner Jensen
Siddende:
Bent Johansen, Benn Jørgensen, Hans Poulsen

Når motorvejen kommer

Poul Fog Mogensen

Gennem mere end 200 år – fra Viskinge Kro til Skole- og Behandlingshjem "Ørøstrand".

Når Kalundborgmotorvejen bliver bygget, vil der naturligt ske store ændringer - ikke kun i landskabet - men også en del bygninger vil forsvinde.

Bygningerne på Kalundborgvej 149 ved Ærtebjergvej vil blive fjernet for at give plads til den nye motorvej, der på denne strækning vil forløbe langs jernbanens nordside.

Bygningerne på foto er som de så ud efter branden i 1935

Viskinge kro.
Vejlekroen

Før hovedlandevejen Holbæk - Kalundborg blev bygget i slutningen af 1700-tallet, foregik færdsel ad andre veje mellem Øst- og Vestsjælland.

En meget brugt vejstrækning var over vadestedet ved Viskinge Vejle / Saltbæk Vig (den nuværende Kaldredvej).

Vejen førte videre fra vadestedet mod vest langs Snevrisskoven og igen videre mod Asmindrup. Lige her, nord for skoven, lå en kro kaldet Vejlekroen (Weilekroen)

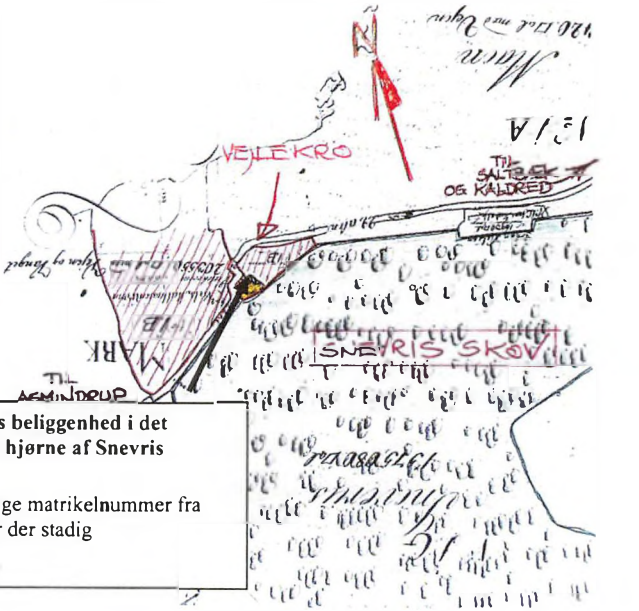

Weile kroens beliggenhed i det nordvestlige hjørne af Snevris skoven.

Det oprindelige matrikelnummer fra 1700-tallet er der stadig

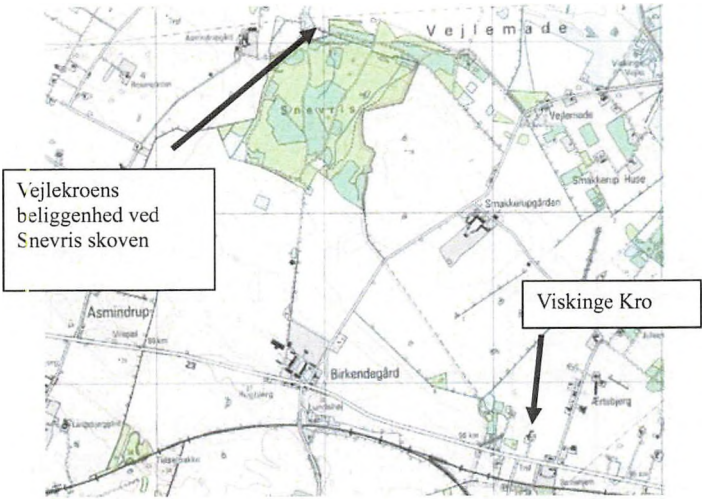

Den sidste kroejer der havde Vejlekroen nord for Snevrisskoven inden kroen blev nedlagt, var Niels Worm. Kroen bliv nedlagt ca. 1816 og bygningerne fortsatte som beboelse.

Hovedlandevejen Holbæk – Kalundborg blev hovedsagelig anlagt i perioden 1780 – 90. Vejarbejderne i byerne Holbæk og Kalundborg blev dog først færdige i henholdsvis 1815 og 1818. I landdistrikterne var vejen nok færdig omkring 1810.

Kroprivilegiet overgik til den nyopførte kro, Viskinge Kro, ved den nye landevej. Til kroen hørte også en udflyttet fæstegård.

Kroen, der nu var beliggende umiddelbart ved den nye hovedlandevej, havde skiftende ejere.

Niels Worm havde fortsat som kroejer efter Vejlekroen og blev han blev efterfulgt ca. 1830 af Jens Larsen, der var gift med Niels Worms datter.

Viskinge Kro brændte på et tidspunkt i 1840érne, og atter blev en ny kro opført herunder rejseladen på nordsiden af landevejen. Rejseladen blev desværre ramt af ildebranden i 1935.

I 1858 købte Christian Bernhard Røber (ca. 1811 – 1882) kroen, men solgte den i 1878 til Viskingegården. Han fortsatte dog som forpagter.

En ny krobygning blev atter opført ca. 1880

Viskinge kro, opført ca. 1880, med den noget ældre rejselade på nordsiden af landevejen, hvor der langt senere blev opført en købmandsforretning. Foto ca. 1920.

Viskinge kro, vestgavl. Ca. 1920

I 1898 overtog Niels Andersen som var gift med Marie Andersen forpagtningen af kroen. Viskingegården var stadig den reelle ejer og først i 1914, efter Niels Andersens død købte Marie Andersen ejendommen.

Niels og Marie Andersen med sønnen Niels Folmer, ca. 1900

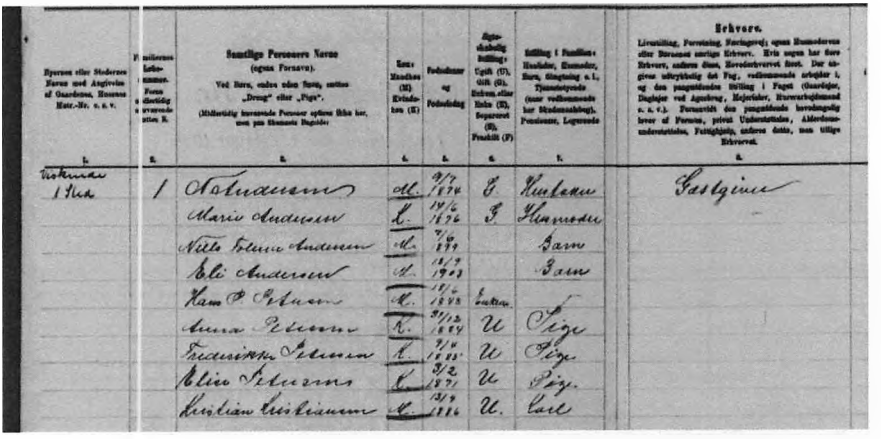

Folketælling Viskinge 1906

Niels Andersen er Gæstgiver på Viskinge Kro og i øvrigt er han til folketællingen 1906, udnævnt til Tællingskommissær af sognerådet for området ved Viskinge Kro.

Der var, - ud over Niels og Marie Andersen og deres 2 mindre drenge, - yderligere Maries far, nu enkemand, 3 piger og en karl.

Niels Andersen var gæstgiver på Viskinge Kro sørgeligt nok kun ganske få år. Han døde i efteråret 1911, 37 år gammel. Marie fortsatte kroen sammen med sine nu 2 sønner, Niels Folmer, 12 år og Eli Sofus på 8 år, kaldet hhv. Folmer og Eli.

Marie tog det skridt, at hun købte kroen til såkaldt selveje fra Viskingegården i 1914.

Viskinge kro, ca. 1920

Eli blev bankuddannet i Kalundborg og Omegns Bank og i en periode ansat i Handelsbanken i København. Efter at været en tid i USA vendte han hjem.

I 1930 var Eli medhjælper i sin mors kro. Folmer boede også hjemme og var blevet uddannet bogholder.

I folketællingen 1930 blev Marie anført som Husmoder, Gæstgiveri og Købmandshandel. Sønnerne Folmer og Eli som hhv. bogholder og medhjælper.

Derudover var der en Butiksjomfru, Anna Petersen og Gårdskarl Otto

Petersen. Køkkenpige Karen Sofie Ringgaard Josefsen og hendes 2 børn på 12 og 10 år, Ellen og Ejner.

Tillige en Tjenestepige, Anna Sørensen og Ole Nielsen, som boede der som Rentier.

Pose fra Kroens købmandsforretningen

At drive kro bliv vanskeligere med årene. Da kroen blev oprettet, foregik al trafik ad landevejen med hestetrukne vogne eller til fods. Efterhånden kom jernbanen, både Holbæk - Kalundborg og senere Hørve - Værslev. Den sidste banestrækning i 1919. Desuden tiltog biltrafikken også, så mange havde ikke længere behov for "et stop" undervejs, eller simpelthen ikke kom forbi kroen længere.

Gæster blev mere og mere omegnens beboere, der tog på udflugt til kroen eller afholdte sammenkomster dér.

Ole Nielsen, der boede på kroen, som rentier (pensionist) i 1930.

Ole Nielsen forpagtede kroen i en kortere årrække indtil han døde juni 1935, 86 år gammel, kort før kroen brændte måneden efter.

Brand på Viskinge Kro

N.P.K. Kalundborg Avis 7-6-1935

Viskinde Kro nedbrændt i Formiddag.

Ilden er antagelig opstaaet ved at en tændt Cigaret er kastet ud af Vinduet.

Kalundborg Avis den 7. juli 1935.

Fredag den 7. juni 1935 om formiddagen opstod brand i Viskinge Kro. Branden var opstået i kroens tagetage og bredte sig hurtigt til hele den stråtækte bygning.

I rejselader havde tærskeselskabet "Skovbakkerne" deres lokomobil, tærskeværk og halmpresser. Alt blev ødelagt af ilden.

Selv om brandvæsenet fra Snertinge, Zonebrandvæsenet, hurtigt kom tilstede, kunne de ikke stille meget op overfor den omfattende brand. Tillige var det vanskeligt at skaffe vand til slukningen.

Kalundborg Avis skrev bl.a. videre:

> *"Viskinge Kro hørte til de rigtig gode gamle Landevejskroer. Den nuværende Hovedbygning og Rejseladen er ca. 80 – 90 Aar gammel, men før den tid, havde der ligget en mindre Kro, som også nedbrændte.*
>
> *Huset paa den nordre Side af Vejen hidrører fra den gamle Kro, og var således meget gammel.*
>
> *Kroens nuværende Ejer er Enkefru Andersen, der i 1915 købte Kroen af Proprietær Fraas, der dengang boede paa Viskindegaard. Fru Andersen har paa en sjælden dygtig Maade faaet oparbejdet Kroen, den var saaledes stærkt besøgt af Bilister, ligesom den var et yndet Udflugtssted for Kallundborgensere.*
>
> *Bygningerne er assurerede i den almindelige Brandkasse for Landbygninger for 39,933 Kr."*

Branden var altomfattende og der skulle nu tages stilling til kroens fortsættelse eller ej.

Det blev meget hurtigt besluttet at genopføre kroen og de 2 sønner, Folmer og Eli tog del i det sammen med deres mor.

Der blev aftalt med arkitekt og håndværkere. Arkitekt M.A.A., H. B. Møller i København udfærdigede tegninger til en flot ny landevejskro.

Bygningsstilen må anses som påvirket af den tyske Deutscher Werkbund og Bauhaus skolen. Der herhjemme gav sig udtryk i Skønvirke-stilen.

Kroen fik nogle få aktive år inden krigen men det blev vanskeligere og vanskeligere at drive kro langs landevejen.

Kort efter krigen samledes modstandsfolk sig på stedet for at fejre befrielsen.

Staten og senere Københavns Kommune køber kroen

I slutningen af 1940'erne blev kroen solgt til Staten. Marie Andersen var flyttet til København, hvor hun døde i maj 1953.

Der var i Danmark opstået et større behov for såkaldte børnehjem og Staten oprettede i denne periode adskillige nye. Den nu tidligere kro blev ombygget nænsomt ved arkitekt Thomas Havning, København, til et "Søskendehjem".

Viskinge Børnehjem fik i første omgang plads til 24 børn samt personale, der også boede der. I alt måske mere end 30 personer. Af gamle tegninger kan ses at et gæsteværelse på 1. sal, blev omdannet til børneværelse med plads til 4 til 6 senge! Så der har været trangt i værelserne til tider. Der kunne være en søskendeflok på 4 til 5 børn.

Børnene, - dem der havde alder dertil, - gik i skole, bl.a. i Smakkerup Skole og i Viskinge Skole, senere på Svebølle Skole. Andre blev undervist hjemme på institutionen.

På et tidspunkt overtog Københavns Kommune ejendommen fra Staten og lukkede den i 1980.

Ørøstrand Skole- og Behandlingshjem overtog ejendommen og opstartede en ny institution med kun 12 børn og personalet havde ikke længere beboelse i bygningerne, bortset fra en "nattevagt". Ørøstrand lukkede institutionen i 2012, hvor bygningerne blev solgt.

Motorvej

Kalundborg Motorvejen vil være så tæt på bygningerne af den gamle kro og institution, at det ikke vil give mening at bibeholde dem, så desværre mister vi her en bygning, som ikke kun indeholder en hel del historie, men også en bygning der har beholdt sit oprindelige udseende fra 1930'erne.

Lokalarkivet søger frivillige medarbejdere til registrering

Vil du hjælpe med at bevare lokalhistorien, så har vi brug for dig!

Vi har forskellige arbejdsopgaver f.eks.:

Registrering af billeder og arkivalier

Scanning af billeder og dokumenter

Gennemgang og sortering af arkivalier

Lokalarkivet søger frivillig kasserer til lokalarkivet

Vores kasserer ønsker at trappe ned, derfor søger vi en person, der vil påtage sig denne opgave!

Kom og få en snak med os hvis du er interesseret. Ring til vores formand Kirsten Kallenbach tlf. 2029 7071 og aftal nærmere.

Historier om os og vores slægter

af Peter Birk og Annette Lindberg.

Coronatiden har sat sine spor i samfundet, men ikke alle er negative.

Da Peter Birk ikke kunne have den samme kontakt med sine børnebørn som tidligere og frygtede, at relationerne blev svagere, tænkte han, at så ville han og hans hustru sikre, at familiens historie ikke blev glemt.

Projektet, der startede som et ønske om at skrive historien til børnebørnene, Agnes og Eigil, endte med at blive en bog, der blev udgivet i 2020.

Her følger et uddrag af bogen, der omhandler moderens familie på Sejerø.

Sejerø

Mor (Agnes´ og Eigils oldemor) kom fra Sejerø. Hun hed Emmy Marie Andersen, og stammede fra Sejerøs største slægtsgård, Sejerbygaard, hvor familien havde boet i mange generationer. Det var stovte og selvbevidste folk.

Mor, Emmy

Gennem generationer havde de været sognefogeder og strandfogeder på øen. Det var den øverste og eneste politimyndighed på øen. Det var sognefogeden der skulle tage affære, hvis der var uro på kroen, strandede skibe, eller andre nødsituationer. Min onkel Johannes, som vi af en eller anden grund kaldte onkel Hansen, klarede slagsmål på kroen ved at tage sine to granvoksne sønner med derned og love uromagerne en røvfuld, hvis de ikke holdt op.

Han fortalte gerne om det, også om den stranding hvor nogle hollandske turister var gået på grund på Sejerø Rev. De havdelejet en motorbåd og sejlede efter et bilkort, hvor der intet stod om vanddybder.

Onkel Hansen var øens høvding. Ham, alle kom til når noget gik galt. Det indtryk havde vi nok fra ham selv. Han var også en praktiskmand, der tit fungerede som øens mekaniker. Hvis der var noget galt med en traktor, kunne han gerne klare det-sammen med smeden. Engang væltede han med en mejetærsker på Tyvsbjerg, en meget stejl mark lige over for havnen.
Han nåede at springe af i tide, og fik kun et brækket ben. En anden gang fik han hånden i klemme i en kværn. Han skilte den naturligvis ad med den anden hånd, men kunne stadig ikke få hånden fri. Så hanmåtte køre ned til smeden med resterne af kværnen på skødet, så han kunne få svejset den op. Drabelige historier, som vi hørte. Og som sikkert rummer en kerne af sandhed.

En gang, mange år senere, hvor vi selv var sejlet over til øen, lånte vi hans bil for at komme lidt rundt. Det var noget af et vrag. Der var noget galt med det hele. Fjedrene i sæderne var blevet så bløde at det kneb med at kikke op over rattet, når man kørte. Men den skulle jo kun køre på Sejerø

Engang var han dog kommet til Sjælland med bilen og blev grebet i at parkere ulovligt. Politiet var ved at notere det mærkværdige køretøj, da han opdagede det. "I noterer vel ikke en kollega" sagde han og trak sit politiskilt frem. Efter eget udsagn fik han lov til at slippe med en formaning om aldrig mere at tage bilen med udenfor øen.

Hans søn, min fætter Peter Åge var den sidste sognefoged. Han sagde op, da aflønningen ikke var fulgt med tiden og så lille, at den var rent symbolsk.

Det var Onkel Hansen der regerede på Sejerbygaard, så langt jeg kan huske tilbage.

Men der var nu også min mormor. Hun havde sin egen stue i den del af gården, der vendte mod gaden. Hun havde været øens postmester, den første kvindelige postmester i landet, fik jeg fortalt. Der var stadig rester af posthuset i hendes stuer. Hun var en statelig og bestemt dame. Hun havde dog en svaghed. Det var hendes lille arrige dværgpinscher Ibber. Den passede heltemodigt på hende og angreb alle der kom inden for dens sikkerhedszonen. En gang angreb den en skrubtudse, men det skulle den ikke have gjort, den havde nogle giftkirtler på raggen, så Ibber blev meget syg. En anden gang blev den så ophidset da de skulle sejle fra Sejerø med færgen, at den sprang over bord og måtte reddes af besætningen.

Vi syntes det var sjovt at drille Ibber. Vi tog motorhandsker på og hev lidt i mormors kjole. Så bed den i handskerne og gøede så hysterisk, at den somme tider endte med at brække sig. Mormor syntes et stykke hen af vejen at det det var sjovt at den passede på hende. Når hun var på besøg i Hørve, skulle Ibber selvfølgelig luftes. Den blev lukket ud i haven, og mormor blev ved at råbe "Ibber, Ibber, tis nøv, tis nøv "til morskab for hele gaden.

Somme tider var der trængsel, så vi skulle sove i samme værelse. Så gjaldt det om at falde i søvn først, for hun snorkede så gardinerne blafrede.

Mormor, Kirstine Andersen, og Ibber

Jeg kunne godt lide min mormor, det var hende der tog mig alvorligt som barn, når jeg grublede over et eller andet eller fik nogle skøre ideer. Hendes mand døde før jeg blev født, så ham har jeg aldrig kendt, men der er mange billeder af ham.

Anders Rasmus Andersen, morfar

Der var også kvinder af en ældre generation på gården i mine første leveår. Beb Karen og Beb Stine. Beb var nok den sejerøske titel på en bedstemor.

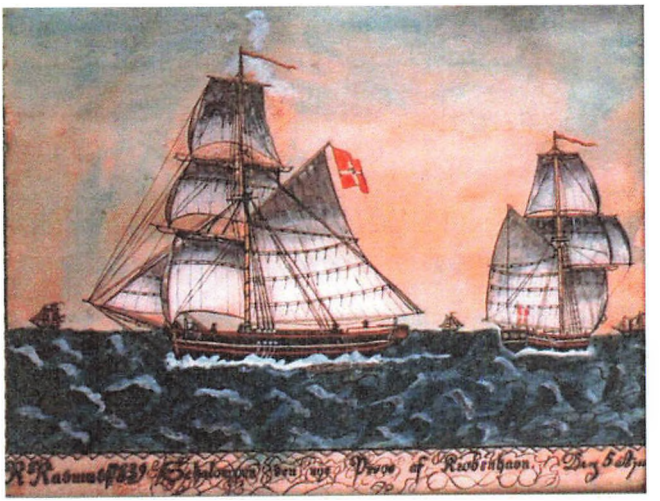

Akvarel, der forestiller "Chaluppen Den Ny Prøve" af Kjøbenhavn, malet af oldefar Rasmus Rasmussen, født 1817.

Udgivet af Peter-Birk.dk
Lyngsøvænget 12, 8600 Silkeborg
© Peter Birk, Annette Lindberg 2020
Trykt af P. O. Pedersens Vej 26, 8200 Aarhus

Tur med Lokalhistorisk Forening og Arkiv

Kør-selv-tur med guide
fra Åvangen, Centervej 13, 4450 Svebølle,
tirsdag d. 13. august kl. 18.30 til Kongens Møller.

Foreningen inviterer til en tur, hvor vi ser de fem lokaliteter som udgør Kongens Møller. Turen vil mest handle om Øresø Mølle og dagligdagen for ejeren, ansatte og kunder, men også lidt om hele området og dets betydning.

Vi mødes ved Åvangen kl. 18.30 og fylder bilerne op.

Erik Ebdrup vil være vores guide på turen, hvor vi kommer ud af bilerne på de fem lokaliteter for at høre beretningerne.

Turen forventes at vare ca. 1,5 time.

Efter turen samles vi i Åvangen til en kop kaffe, hvor det vil være muligt at stille supplerende spørgsmål til Erik Ebdrup.

Husk passende tøj og fodtøj efter vejret, da vi skal være ude på en del af turen.

Da det er en kør-selv-tur, er der ikke tilmelding.

Inviter gerne ikke-medlemmer med, de er velkomne.

Turen er gratis for medlemmer.

Ikke-medlemmmer: 20 kr.

Husk af betale medlemskontingent 2024

Enkelt kr. 100
Par kr. 150
Kontingentet er gældende et år fra 1. marts
Beløbet bedes indsat på arkivets konto:
reg.nr. 2190 konto nr. 5114404200
Kontingentet kan også betales ved besøg i arkivet:
1. torsdag hver måned i tidsrummet
kl. 14 - 17 (Juli måned lukket)

Bjergsted Lokalhistorisk Forening og Arkiv
Centervej 13
4470 Svebølle

Referat fra generalforsamling 2024

Torsdag den 14. marts 2024 kl. 19 i Aktivitetscenter Åvangen

Dagsorden / referat

1. **Valg af dirigent**
   Jørgen Rasmussen blev valgt og konstaterede at generalforsamlingen var rettidigt indkaldt. Nemlig via annonce i vores medlemsblad af februar 2024.
2. **Valg af stemmetællere**
   Karsten Ahrens og Bjarne Chorfixen blev valgt.
3. **Formandens beretning**
   Kirsten Kallenbach oplæste årets beretning for 2023, denne blev godkendt uden kommentarer
4. **Kassererens beretning** (regnskabet for 2023 udleveres på generalforsamlingen eller det kan rekvireres efter henvendelse til arkivet).
   Gunnar Petersen stod til rådighed for spørgsmål til regnskabet.
   Der var ingen spørgsmål og regnskabet blev godkendt uden kommentarer.
5. **Valg til bestyrelsen**
   Jens Weinreich, Rud Lynge Jacobsen og Poul Nautrup, villig til genvalg. Ovennævnte 3 personer blev genvalgt.
6. **Valg af suppleanter**
   Karsten Ahrens, villig til genvalg. Jytte Larsen, ønsker ikke genvalg. Karsten Ahrens blev valgt. Bestyrelsen foreslår Connie Djernis, som blev valgt.

   Valg af revisorer

Jan Østergaard og Jørgen Rasmussen, villig til genvalg.
Begge blev valgt

7. **Valg af revisorsuppleant**
   Inga Jensen, ønsker ikke genvalg.
   Lene Jørgensen blev valgt som revisorsuppleant.
8. **Indkomne forslag**
   Ingen forslag modtaget.
9. **Eventuelt**
   Kirsten Kallenbach spurgte om deltagernes interesse for eventuelle ture/foredrag for lokalarkivet medlemmer.
   Karsten Ahrens kom med forslag om Trelleborg. Kirsten Kallenbach foreslog Kongehallen i Lejre.
   Fra Lene Jørgensen var der forslag om løbende emneudstillinger.
   Svaret fra Kirsten var, at vi har vores Åbent Hus hvert år i november, men emneudstilling er et godt forslag og kunne blive aktuelt.
   Erik Ebdrup foreslog ture i lokalområdet f.eks. Kongens Møller.

Efter generalforsamlingen foredrag af Ole Glahn
som fortalte om sin tid som politiker, ud fra et lokalt synspunkt.
Det blev et velforberedt foredrag, hvor Ole Glahn fortalte om sit politiske livs start på Kalundborg Gymnasium, senere på universitetet, i landsbysamfundene og byråd i Bjergsted og Kalundborg Kommune. Ole fortalte også om tiden som borgmester i Bjergsted Kommune og om sit arbejde i Amtsrådet og som medlem af Folketinget.
Foreningen var vært med kaffe/the og brød til de 33 deltagende personer i Bjergsted Lokalhistoriske Arkivs generalforsamling.